

ОСНОВИ ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА В МІСТАХ

Тема 1. Вступ. Значення курсу та його особливості

Навколишнє середовище дуже впливає на організм людини. Поліпшення його є однією з актуальних проблем сучасної науки і практики. У системі заходів щодо поліпшення навколишнього середовища в місті важливе місце займає створення зелених насаджень. За допомогою зелених насаджень створюються сприятливі мікрокліматичні й санітарно-гігієнічні умови, природне середовище, необхідне для комфортної життєдіяльності людини.

У нашій країні накопичено великий практичний досвід щодо озеленення міст, створена виробнича база – розплідники, квітницькі господарства, розроблена організаційна система зеленого будівництва, проводяться інші заходи з удосконалювання систем озеленення міст.

Зелене будівництво передбачає: створення парків, садів, скверів, бульварів, насаджень на вулицях, житлових територіях та інших структурних елементів, що складають єдину систему зелених насаджень міста і є кращим місцем для відпочинку населення, організації різних масових культурно-просвітніх заходів; формування нових зелених масивів; реконструкції і оновлення існуючих насаджень при максимальному збереженні природних ландшафтів.

З давніх часів садівництво розвивалося за двома напрямками – плодово-ягідним, метою якого було отримання плодів високої якості, й архітектурно-декоративним, метою якого був благоустрій і оздоровлення місцевості, створення сприятливих умов для праці й відпочинку, задоволення естетичних запитів людини.

До наших днів дійшла невелика кількість пам'ятників садово-паркового мистецтва. Багато декоративних чи художніх садів у закордонних країнах з рідкими й красивими рослинами досконалі за красою плануванням, але, як правило, вони знаходяться у приватній власності і не доступні основній масі населення. У нашій країні декоративне садівництво стало однією з галузей містобудування.

Мета даного навчального курсу: сприяти формуванню у студентів місто-будівного світогляду, заснованого на уявленні про навколишнє середовище як про системний багаторівневий природно-антропогенний об'єкт; вирішення таких важливих проблем, як охорона і раціональне перетворення природи, гармонійне перетворення жилого, виробничого, рекреаційного середовища, нейтралізація наслідків урбанізації засобами ландшафтної архітектури; вивчення характерних рис парків визначених історичних періодів, виявлення їх впливу на подальше влаштування парків і можливості використання історичного досвіду в сучасному садово-парковому будівництві.

Головним завданням курсу є створення естетичної виразності, екологічно здорового навколишнього середовища.

У курсі також розглядаються характеристики декоративних і біологічних якостей дерев і чагарників, які головним чином впливають на вибір визначених видів деревних рослин для ландшафтних композицій, наведені основні відомості про композиції насаджень у садах і парках, техніку проектування насаджень і формування їх після посадки.

Тема 2. Історичний огляд садово-паркового мистецтва

2.1. Садово-паркове мистецтво Давнього Світу

Єгипет – одна з перших країн, де виникло мистецтво створення садів і парків. У Давньому Єгипті влаштовувалися терасні сади, поряд із садами розводили виноградники. Найбільш древніми є сади при храмах Ментухотенов (2160-2000 р. до н.е.) і парк цариці Хатмесун (1520-1500 рр. до н.е.), особливою славою користувалися пишні сади цариці Клеопатри. На планах садів, зображення яких знайдені на усипальницях знатних єгиптян, видні симетрія, сполучення майна і утилітарності – ці вимоги вважалися обов'язковими в садовому мистецтві. Єгипетські сади були садами рівнин, в яких внаслідок природно-кліматичних умов головне місце займали басейни, пруди канали.

Декількома століттями пізніше сади при палацах, храмах, віллах знаті і заповідних мисливських парків виникають в *Ассирії* і *Вавилоні*. Ці сади були невеликими за розмірами, розташовувалися між житловими будинками й охоронялися високими неприступними стінами, прикрашалися великою кількістю витворів мистецтва у вигляді басейнів, скульптур, альтанок, пергол, картин. Усадах висаджували квіти. Кращим представником цих садів, а також добрим зміцненням берега Євфрату були «висячі сади».

Рисунок - Висячі Сади Семіраміди

У Давньому Ірані (*Персії*) сади створювалися в основному при царських резиденціях і служили місцем відпочинку під час літньої спеки. Планування садів було строго регулярної (геометричної) форми. Найбільш просте рішення – створення двох перпендикулярних один до одного напрямків, на перетині яких стоїть палац. Алеї перетиналися під прямим кутом і вимощувалися широкими плитами, а проміжки між ними засаджувалися деревами чи займалися ставками або розкішними квітниками. Сади прикрашали фонтанами, каналами, каскадами. Павільйони були прикрашені золотом, живописом і багатими тканинами.

Перське садове мистецтво вплинуло на створення садів усього Древнього Сходу – Туреччина, мавританські сади в Іспанії, сади татарських ханів у Криму.

Індійська цивілізація породила буддизм, при якому почалось створення садів примонастирях, заміських палацах і парків, призначених для відпочинку. При влаштуванні садів урахувався давній звичай індусів поклонятися деревам. Вотчиною індуських царів був Лумбинетський сад.

Пізніше під впливом магометанства призначення цих споруд змінилося. При житті власника центральний будинок використовувався як літній палац, в якому проводили гучні свята. Після смерті власника будинок перетворювався у мавзолей. Видатним пам'ятником архітектури і садово-паркового будівництва є мавзолей Тадж-Махал (1111-1652 рр.), названий «перлиною Індії».

2.2. Садово-паркове мистецтво античної Греції, Давнього Риму й раннього Середньовіччя

В Європі перші сади з'явилися в *Древній Греції* (X-XIII ст. до н.е.). Слід зазначити, що на садово-парковому мистецтві Греції великий вплив зробила Азія. Спочатку сади мали тільки утилітарний характер, тобто склалися з городу, плодового саду і виноградника. Трохи пізніше в садах з'явилися алеї. Нове в садах Греції – більш вільна композиція, декоративність, велич прикрас, виті сходи.

Опис садів *Римської імперії* зустрічається в давньоримського письменника Горація (65-8 рр. до н.е.). Сад складався в основному з плодкових і декоративних рослин. Сад при римських віллах звичайно поділявся на три головні частини: декоративний сад, город, плодівий сад. Декоративний сад, у свою чергу, складався також з трьох частин: прогулянкової, проїзної і парку.

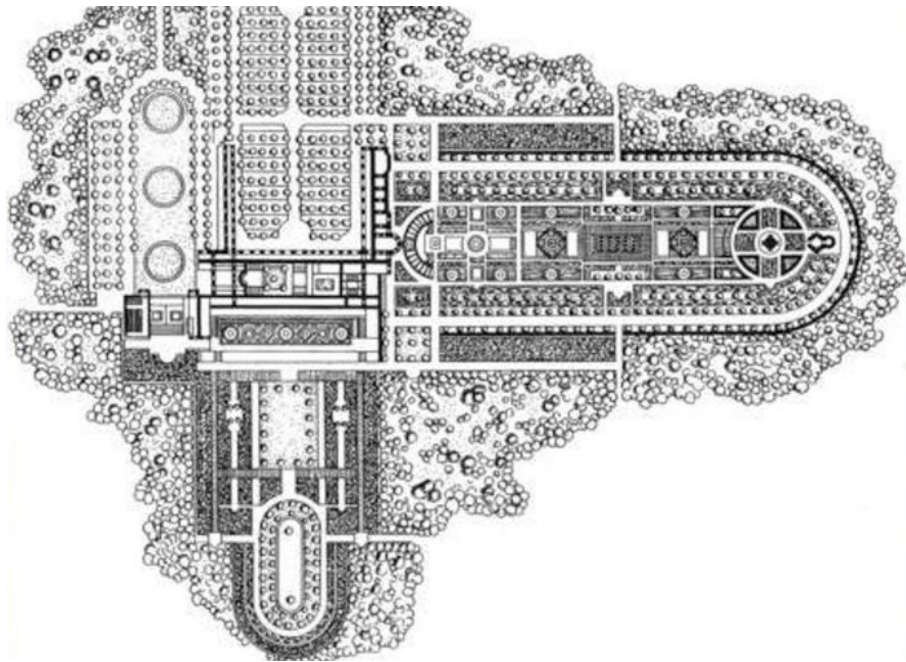

Рисунок - План вілли Тускум

Асортимент рослин у римських садах відрізнявся розмаїтістю. Із завойованих країн римляни вивозили багато плодкових і декоративних рослин, що сприяло збагаченню флори цих садів.

Середньовічний сад характеризувався ваговитістю, масивністю підкресленою простотою. Середньовічний сад був невеликих розмірів, як правило, регулярний з розбивкою ділянки на квадрати і прямокутники. Існувало три типи садів – феодальний, монастирський і мавританський. Характерним для середньовічного саду став лабіринт.

Іспано- мавританські сади

Сади в мавританському стилістичному напрямку отримали багато від облагородженої оазису, який є головною радістю людей, які проживають на пустельних територіях. За допомогою цього і цей стиль отримав свої головні особливості під час оформлення ландшафтного дизайну – багато зелені, пишні екзотичні квіти, яскраві краси і багато води.

Потім у Іспанії також перейняли цей стиль і в них він отримав назву іспано-мавританський стиль. В Іспанії цей спосіб, безумовно з'явився трохи

пізніше і став користуватися величезним попитом. Іспано-мавританський стиль використовувався як для декору садів, так і інтер'єру будинки

Декор саду в мавританському стилі

При цьому декор саду в мавританському стилі – це прямий спадкоємець відомих садів давнину. При цьому прикладом такого саду було одне з семи античних чудес – Висячі сади Семіраміди. Для східного саду пустельних поясів краще використовувати як можна пишних деталей в інтер'єрі, при цьому також потрібно економити рідина. В основному водойми мавританського саду виглядають наступним чином: посередині знаходиться невеликий ставок, навколо пишна рослинність, а також укладена біля фонтану красива плитка.

В центральній частині мавританського саду в основному знаходяться фонтанчики або ставки, від якого спрямовуються по різні сторони річки, що випливають з райських садів. І сам сад в такому стилістичному напрямку у своїй класичному варіанті якимось чином повторює в міні варіанті образ мусульманського раю.

Канали, в основному, ділять територію присадибної ділянки на 4 однакових прямокутника, а якщо сад великих розмірів, то будь-прямокутник

можна поділити ще приблизно на чотири невеликих частин для того, щоб рідина весь час показувалася на територіях між пишними посадками рослин.

У мавританських садів є своя геометрична вірність, однак порівнюючи з садами в регулярному стилі, тут вивірена геометрична форма, яка наслідує східним орнаментів, може поєднуватися з звичайним буйством рослин, при цьому їх різноманітність просто вражає. Не потрібно стригти рослин в такому саду. Вони виростають вільним чином.

Також хотілося б зазначити про доріжки в саду. Для укладання садових доріжок використовується барвиста плитка. При цьому плитка може бути невеликих розмірів. В основному вибирають плитка, за допомогою якої можна створити красиві східні орнаменти, наприклад, фігурку слона. Тому при облаштуванні саду в цьому стилістичному напрямку плитка відіграє величезну роль.

